

TARTU LINNAVOLIKOGU

INFORMATSIOON

Tartu

26.02.2013 nr LVK-I-0155

**Ülevaade Tartu Tamme Gümnaasiumi tulevikust
Tartu koolivõrgu ümberkorraldamise kava
kontekstis**

Tartu Linnavalitsus andis 26.02.2013 istungil seisukoha volikogu Keskerakonna fraktsiooni liikme Silver Kuusiku esitatud eelnõu "[Tartu Tamme gümnaasiumi säilitamine](#)" kohta. Linnavalitsus ei toeta Silver Kuusiku eelnõud ning esitab käesolevaga volikogule ülevaate Tartu Tamme Gümnaasiumi tulevikust Tartu koolivõrgu ümberkorraldamise kava kontekstis.

3. veebruaril 2012. aastal otsustas linnavalitsus esitada linnavolikogule otsuse „Tartu linna munitsipaalüldhariduskoolide ümberkorraldamine” eelnõu. Tartu Linnavolikogu arutas eelnõu alusel munitsipaalüldhariduskoolide ümberkorraldamist ja võttis 22. veebruaril 2012. aastal **30 poolt- ja 8 vastuhäälega** vastu [otsuse nr 324](#).

Tartu koolivõrgu ümberkorralduste kava, mis on kajastatud Tartu linna arengukavas 2013-2020, **tugineb ekspertide poolt tehtud ettepanekutele ja soovitudele**. Parimate lahenduste leidmiseks töötas perioodil oktoober 2010 kuni juuni 2011 laiapõhjaline ekspertkomisjon, mis koosnes Linnavolikogu erinevate fraktsioonide esindajate (sh Keskerakonna fraktsiooni esindajana Aadu Must) ja ametnike kõrval ka Tartu Ülikooli, Tartu Koolijuhtide Ühenduse, Tartu Haridustöötajate Liidu ja Tartu Noortevolikogu esindajatest. Üheskoos töötati välja sihid, mille poole liikuda, tuginedes faktidele ja võimalustele, mitte üksnes emotsioonidele ja uskumustele. Komisjoni poolt tehtud ettepanekute aluseks on esiteks see, et jätkuks laste ulatuslik ja mitmekülgne areng, teiseks õppekeskkonna areng kõigis koolides, kolmandaks õpilaste ja vanemate rahulolu, neljandaks õpetajate rahulolu ja viiendaks raha olemasolu. Ühe läbiva seisukohana pidas komisjon oluliseks, et Tartu koolivõrgu ümberkorralduste kava järgselt oleksid põhikooli lõpetajad seatud edasiõppimisel võrdsetesse tingimustesse. Tartus gümnaasiumiõpilaste seas 2008. aastal tehtud küsitlus (vastajaid üle 1000) näitas, et kaks kolmandikku neist eelistab siiski käia puhtas gümnaasiumis. Seega võib öelda, et komisjon on teinud ettepanekud selleks, et tagada õpilastele parim võimalik areng ka tulevikus. Komisjoni poolt [esitatud ettepanekud](#) on väljas linna kodulehel.

Enne linnavolikogule otsuse eelnõu esitamist valmistas linnavalitsus munitsipaalkoolide ümberkorraldamist pikalt ette. Selleks peeti koolide ja hoolekogu esindajatega mitmeid koosolekuid. Arutelud päädisid 23. jaanuaril 2012. aastal hoolekogude foorumiga. Täpsem info asetleidnud arutelude ja läbirääkimiste kohta on [linna kodulehel](#).

Koolivõrgu ümberkorraldamist ette valmistades kaaluti põhjalikult erinevaid ümberkorralduse võimalusi ja alternatiive. Lisaks hariduse kvaliteedi tõstmisele pidi koolivõrgu ümberkorraldamisega ilmtingimata kaasnema:

- põhikooli õppekohtade arvu suurendamine;
- gümnaasiumi õppekohtade arvu vähendamine;
- põhikoolide ja gümnaasiumite eraldamine.

Tartu Linnavalikogu 22. veebruari 2012. a otsuses nr 324 on pikalt selgitatud õpilaste arvu prognoose. Need ei ole muutunud ja endiselt on Tartu linnas tulevikus vaja juurde õppekohti põhikooli õpilastele ja vähendada gümnaasiumi õppekohtade arvu.

2012/2013. õppeaastal astus Tartu linnas tegutsevate üldhariduskoolide (era- ja munitsipaalkoolid) esimestesse klassidesse 1206 õpilast (lisaks astus 46 õpilast riigikoolide esimestesse klassidesse). 22. veebruari 2012. a otsuses nr 324 prognoositi, et 2012/2013. õppeaastal alustab Tartu koolides esimestes klassides 1249 õpilast, seega on prognoos täitunud.

22. veebruari 2012. a otsuses nr 324 prognoositi, et Tartu koolides astuvad 2015/2016 (st 01.09.2015) esimestesse klassidesse 1458 õpilast. Kui võrrelda õpilaste arvu seisuga 01.09.2012, siis suureneb kolme aastaga prognoositav esimeste klasside õpilaste arv 206 õpilase võrra. Eeldusel, et klassitäitumuse piirnormiks on endiselt 24 õpilast klassis, lisandub Tartu koolivõrku seega ligikaudu 8 täiendavat esimest klassi.

Tartu Tamme Gümnaasiumis on viimasel paaril õppeaastal alustanud tegutsemist 5 esimest klassi. Kui järgmisel seitsmel aastal jätkub see samalaadselt, on Tartu Tamme Gümnaasiumi põhikooliosas tulevikus kokku 45 klassikomplekti.

Käesoleval õppeaastal on Tartu Tamme Gümnaasiumi põhikooliosas:

viis 1. klassi õpilaste arvuga 113;

viis 2. klassi õpilaste arvuga 113;

kolm 3. klassi õpilaste arvuga 75;

kolm 4. klassi õpilaste arvuga 66;

kolm 5. klassi õpilaste arvuga 63;

kolm 6. klassi õpilaste arvuga 73;

kolm 7. klassi õpilaste arvuga 68;

kolm 8. klassi õpilaste arvuga 74;

kolm 9. klassi õpilaste arvuga 77.

Kokku 31 klassikomplekti 722 õpilasega.

Tamme Gümnaasiumi gümnaasiumiosas on 301 õpilast 10 õpperühmas. Seega on koolis praegu kokku 41 nn klassikomplekti ja 1023 õpilast.

Kui põhikoolis moodustatakse esimesi klasse igal järgneval aastal 5 klassikomplekti, on ainuüksi põhikool lõpuks juba suurem kui praegune täistsüklikool (aastaks 2017/2018 on ainuüksi põhikoolis 41 klassikomplekti). Praegu tegutseb aga kool kahes vahetuses ja väga kitsastes ruumilistes tingimustes. Ruumikitsikusega on võimalik mõnda aega hakkama saada ja leppida, kuid pikemas perspektiivis hakkab selle all kindlasti kannatama põhikoolis antava hariduse kvaliteet.

Tartu Tamme Gümnaasiumi hoone on ehitatud 36 klassikomplektile. Sellise klasside arvuga saaks kool mõistlikult ja lapsesõbralikult tegutseda. See aga tähendaks, et Tamme pst 24a hoones saaks tegelikult tegutseda 4 paralleelklassiga põhikool, kuna sellisel juhul oleks koolis 36 klassikomplekti. Seega kui põhikooli tegevus jätkub Tamme pst 24a hoones, vajab hoone juurdeehitust põhikooli õpilaste tarbeks.

Linnavalitsusel ei ole täna põhjust eeldada, et Tartu Tamme Gümnaasiumi esimestes klassides õppida soovivate laste arv väheneks. Üldine õpilaste arv Tartus suureneb, seega suureneb õppekohtade loomise surve igale põhikoolile, sh Tartu Tamme Gümnaasiumi põhikooliosale.

Tuginedes eeltoodud prognoosidele ja kaalutlustele on linnavalitsus jätkuvalt seisukohal, et Tartu Tamme Gümnaasiumi gümnaasiumiosa ei saa jätkata tegutsemist Tamme pst 24a hoones. See ei

ole ruumiliselt võimalik. Linnavalitsus peab eelistama põhikooli õppekohtade loomist gümnaasiumi õppekohtadele, kuna põhihariduse tagamine on linna kohustus, gümnaasiumi õppekohtade tagamine on tänase hariduspoliitika ja seadusandluse taustal pigem riigi kohustus ja üldkeskharidus peab olema kättesaadav maakonna tasandil. Kuna kuni 17aastastele lastele on kehtestatud koolikohustus, mille täitmise eest vastutavad vanemad, siis peab linn igasuguste vastuväideteta looma võimalused koolikohustuse täitmiseks. Sellele pole alternatiivseid lahendusi. Tartu linna tegevus koolikohustuse täitmiseks tingimuste loomisel on seotud isikute põhiõiguste realiseerimisega ja Eesti konkurentsivõimelisuse tagamisega.

Kuigi riigi hariduspoliitika mõttes ei ole üldkeskhariduse võimaldamine enam kohaliku omavalitsusüksuse otsene kohustus, on Tartu linn pidanud ja peab ka tulevikus väga tähtsaks üldkeskhariduse kättesaadavust Tartu linna elanikele, sest kvaliteetne üldkeskharidus on samuti Eesti konkurentsivõime üks alustalasid. Gümnaasiumivõrgu planeerimisel oli linnavalitsuse ees lahendamiseks hoopis teistsugune ülesanne kui põhikoolide võrgu arendamisel, nimelt näitavad prognoosid, et gümnaasiumi õpilaste arv väheneb.

2012/2013. õppeaastal alustas linna munitsipaalgümnaasiumides õpinguid 968 õpilast (2011/2012. õppeaastal 1141 õpilast). 22. veebruari 2012. a otsuses nr 324 prognoositi põhikooli lõpetajate arvu alusel, et gümnaasiumis alustab õpinguid 780 õpilast, st tegelikkuses alustas õpinguid 188 õpilast siiski prognoositust rohkem. Kui viimastel aastatel on Tartu põhikoolide lõpetajatest ca 85% astunud gümnaasiumisse, siis 2012/2013. õppeaastal oli vastav näitaja 93%. Natuke suurenes ka väljastpoolt Tartut põhikooli lõpetanute ja seejärel Tartu gümnaasiumis õppima asunute osakaal. Kui eelneval kolmel aastal oli vastav näitaja 11% õpilastest, siis 2012/2013. õppeaastal oli vastavaks näitajaks 13%.

Eeltoodud arvud näitavad, et gümnaasiumisse võetakse vastu ka õpilasi, kes ei saa gümnaasiumis hakkama. Tartu koolide konkurents gümnaasiumi õppekohtade täitmisel on viinud selleni, et märkimisväärselt suur on gümnaasiumist väljalangevus. Viimasel paaril aastal on gümnaasiumist väljalangevus püsinud aastas kolme klassikomplekti juures (ca 100 õpilast, mis on ligikaudu 3,5% gümnaasiumiõpilastest). Kui põhikooli katkestajate arv on Tartu linnas tänu väikesele klassitäitumusele ja tugispetsialitsidele saadud kontrolli alla, siis gümnaasiumist väljalangenutega tuleb tõsiselt tegelema hakata. Gümnaasiumist väljalangevuse vähendamiseks tuleb esmajoones tõhustada karjäärinõustamist ja liikuda selles suunas, et kuni 75% Tartu põhikoolide lõpetajatest jätkaksid õpinguid gümnaasiumis ja 25% õpilastest leiaksid endale sobiva haridustee kutseõppeasutustes. Eesti tasandil on soovitatavateks näitajateks 60/40, kuid Tartu puhul ei ole selline näitaja realiseeritav, kuna ülikoolilinnana on Tartus suur osakaal kõrgharidusega vanematel, kelle ootused oma laste haridustee suhtes on seotud kõrghariduse omandamisega. 75/25 osakaalu toetab ka asjaolu, et põhikooli riiklik õppekava on koostatud eeldusega, et see on ilma täiendava toeta jõukohane ca 75% õpilastele. See aga tähendab administratiivset sekkumist gümnaasiumi õppekohtade moodustamisse ja õppekohtade vähendamist gümnaasiumiastmes. Kindlasti tuleb välja arendada ka tõhus karjäärinõustamissüsteem ja luua täiendavaid tugiteenuseid gümnaasiumiõpilastele.

Prognoosi kohaselt lõpetab 2015. aasta juunis Tartu linnas põhikooli 854 õpilast ning gümnaasiumisse astub neist ca 726 õpilast. Seega väheneb aegapidi gümnaasiumiõppekohtade vajadus veelgi, jõudes 2017/2018. õppeaasta alguseks madalseisu (prognoosi kohaselt astub gümnaasiumisse siis vaid 681 õpilast). Prognoos ei pruugi täituda sajabrotsendiliselt, kuid õppekohtade vajaduse vähenemises ei ole kahtlust.

Gümnaasiumivõrgu planeerimisel tuli arvestada, kui palju on Tartus üldse tulevikus gümnaasiume ja õppekohti vaja. Kui lähtuda järgmisest eeldused, et Hugo Treffneri Gümnaasium võtab igal aastal vastu 180 õpilast; Miina Härma Gümnaasium 108 õpilast;

Tartu Annelinna Gümnaasium 100 õpilast;

Tartu Jaan Poska Gümnaasium 160 õpilast;

Tartu Kivilinna Gümnaasium 180 õpilast;

on Tartu linnas juba praegu tagatud õppekohad 728 õpilasele. Seejuures tuleb ka arvestada, et kui Annelinna kolme kooli (Tartu Descartes'i Lütseumi, Tartu Kivilinna Gümnaasiumi ja Tartu Kommertsgümnaasiumi) baasil moodustatud puhas gümnaasium jääb tegutsema Kaunase pst 70 hoonesse, on seal võimalik vastu võtta tunduvalt rohkem õpilasi kui 180. Pärast Annelinna kolme kooli ümberkorraldamist on uues gümnaasiumis esialgu 8 paralleelselt tegutsevat õpperühma (nn klassikomplekti). Seega ei pea uues gümnaasiumis piirduma 5 uue klassikomplekti jagu õpilaste (180) vastuvõtmisega. See arv võib olla suurem.

Seega puudub Tartu linnal endal otsene hädavajadus täiendavate gümnaasiumikohtade järele. Sel kaalutlusel on 22. veebruari 2012. aasta otsuses nr 324 otsustatud järk-järgult lõpetada Tartu Forseliuse Gümnaasiumi, Tartu Raatuse Gümnaasiumi, Tartu Karlova Gümnaasiumi, Tartu Kunstigümnaasiumi ja Tartu Vene Lütseumi gümnaasiumiosa tegevus.

Linnavalitsusel tuli lahendada olukord Tartu Tamme Gümnaasiumiga. Esialgse kava kohaselt oleks võinud Tartu Tamme Gümnaasiumist saada põhikool ja kooli gümnaasiumiosa tegevuse oleks tulnud lõpetada. Kuna aga Tartu Tamme Gümnaasiumil on pikajalised traditsioonid väljakujunenud õppesuundadega ja Nooruse 9 hoonesse on võimalik viia gümnaasiumiosa tegevus (nn puhta gümnaasiumina), siis leidis linnavalitsus, et Tartu Tamme Gümnaasiumi gümnaasiumiosa tegevust ei ole siiski mõistlik lõpetata. Teisalt on aga ka selge, et gümnaasiumi ja põhikooli tegutsemise jätkamine Tamme pst 24a hoones on võimatu, kuna sellesse hoonesse ei mahu gümnaasiumiosa enam ära. Ühtlasi näeb riigi üldine hariduspoliitika ette põhikoolide ja gümnaasiumide lahutamise, mida mitmed hariduselu eksperdid ja arvamustliidrid on toetanud. Ka linnavalitsus leiab, et see on õige, kuna täistsüklikooli igapäevaelus keskendutakse paratamatult sageli gümnaasiumiosale ja põhikooliosale jääb vähem tähelepanu. Eraldi asutustena saab kumbki kool keskenduda oma peamistele eesmärkidele ja ülesannetele riikliku õppekava täitmisel.

Tartu Tamme Gümnaasiumi gümnaasiumiosa tegevuse jätkamise põhjuseks oli ka see, et selliselt on tagatud õpilastele suurem valikuvõimalus ja pakutava üldkeskhariduse mitmekesisus. Igaühel on suurem tõenäosus leida omale sobiv gümnaasium, kus soovitud suundadel ja õppevormis oma õpinguid üldkeskhariduse omandamiseks jätkata.

Kui Tartu Tamme Gümnaasium ei saa jätkata eraldiseisva gümnaasiumina tegutsemist Nooruse 9 hoones, siis tuleb linnavalitsusel oma esialgset seisukohta muuta ja teha ettepanek Tartu Tamme Gümnaasiumi gümnaasiumiosa tegevuse järk-järguliseks lõpetamiseks, kuna Tamme pst 24a hoones on vaja põhikoolile ruumi juurde ja otseselt ei ole gümnaasiumi õppekohti praeguses mahus säilitada vaja.

Seevastu peaksid elukohajärgsed põhikoolid tuleviku koolivõrgus aga tegutsema ühtsetel alustel. Nad võtavad vastu õpilasi, kellele nad on elukohajärgseks kooliks, ning õpilane saab koolis õppida põhikooli lõpuni. Tartu Tamme Gümnaasiumi tegevuse jätkamine täistsüklikoolina viiks tasakaalust välja kogu linna elukohajärgsete põhikoolide võrgustiku toimimise ja tekitakse linnaelanikele ebavõrdsed tingimused. Paraku on tõsi, et täistsüklikool mõjub mõnele vanemale psühholoogiliselt atraktiivsemana kui eraldiseisev põhikool, seega suurendaks Tamme gümnaasiumi täistsüklikoolina jätkamine veelgi survet esimestes klassides õppekohtade loomisele. Sõltumata sellest survest on linnavalitsuse peamine kohustus arendada linna koolivõrku tasakaalustatult ja tagada linnaelanikele võrdsed võimalused.

Tulevases koolivõrgus jäävad eksisteerima ka mõned põhjendatud erandid, seega säilib Tartu koolivõrgu mitmekesisus. Nendeks eranditeks on Miina Härma Gümnaasium, Tartu Annelinna Gümnaasium, Tartu Herbert Masingu Kool, Tartu Täiskasvanute Gümnaasium.

Miina Härma Gümnaasium on olnud juba iseseisvusaja algusest teeninduspiirkonnata kool, kuhu on õpilasi vastu võetud ülelinnaliselt vastavalt kooli vastuvõtutingimustele. Miina Härma Gümnaasiumi põhikool ei ole elukohajärgseks kooliks ühelegi õpilasele. Ta ei kuulu elukohajärgsete põhikoolide võrgustikku. Samas on kõikidel Tartu lastel ühtsetel alustel võimalik taotleda kooli vastuvõtmist. Miina Härma Gümnaasiumis avatakse igal aastal 2 esimest klassi 52 õpilasele. Vastuvõtt kooli esimestesse klassidesse ei mõjuta oluliselt ühegi elukohajärgse põhikooli esimeste klasside moodustamist, kuna kooli astuvatele lastele on erinevad põhikoolid elukohajärgseks põhikooliks. Täiendavalt tuleb arvestada, et Miina Härma Gümnaasium on viimastel aastatel juurutanud nn IB-õpet, mille puhul on eelduseks, et koolis toimub riikliku õppekava järgne üldharidusõpe erinevatel tasemetel. Vastasel juhul ei ole koolil piisavalt ressursse IB-õppe läbiviimiseks.

Tartu Annelinna Gümnaasiumis õpitakse vene keelt emakeelena nii põhikoolis kui ka gümnaasiumis. Tartu linnas ei ole vajadust kahe vene keelt emakeelena õpetava gümnaasiumi järele ja teisalt on ühe gümnaasiumi prognoositav õpilaste arv nii väike, et eraldiseisvat gümnaasiumi asutada ei ole mõistlik. Algselt pooldas linnavalitsus varianti, kus kaks vene keelt emakeelena õpetavat kooli ühinevad üheks nn hariduskeskuseks ning kõikidele lastele ja vanematele on tagatud võrdsed võimalused hariduse kättesaamisel. Tartu Vene Lütseumi kogukond aga soovis, et koolid jätkaksid tegutsemist eraldiseisvate asutustena, st üks kool põhikoolina ja teine täistsüklikoolina. Kuna oli tegemist kogukonna sooviga, siis leidis see ka vastava kajastamise volikogu 22. veebruari 2012. a otsuses nr 324.

Tartu Herbert Masingu Koolis saavad õpilased õppida, kui neil on arsti poolt tuvastatud hariduslik erivajadus. Tartu Täiskasvanute Gümnaasium on gümnaasium, mille juures tegutsevad põhikooliklassid. Koolis toimub õpe mittestatsionaarses vormis ja kooli astuvad üldjuhul isikud, kes on rohkem kui 17 aastat vanad ja varasemalt mõnes teises koolis õppimise erinevatel põhjustel katkestanud.

Kokkuvõtteks saame volikogu liikme Silver Kuusiku poolt esitatud eelnõu osas sedastada, et:

- 1) Tartu Linnavolikogu 22. veebruari 2012. aasta otsust nr 324 ei võetud vastu napi häälteenamusega;
- 2) kõik otsuses väljatoodud seisukohad on põhjalikult kaalutletud ja paremaid või õigemaid alternatiivseid lahendusi tänasel päeval ei leidu;
- 3) linnavalitsus on väga pikalt ja põhjalikult kaalutlenud kõiki asjaolusid ja ei täida pimesi linnavolikogu otsust, vaid on ise vastavad ettepanekud linnavolikogule teinud;
- 4) [diskussioon koolivõrgu teemadel](#) on juba toimunud.

Lisaks võib välja tuua, et enamiku 22. veebruari 2012. a otsuses nr 324 nimetatud koolide ümberkorraldamise otsustamine ei ole käinud kergelt. Kõikide koolidega seotud huvigrupid on esitanud täistsüklikoolina jätkamiseks toetuskirju, eriti aktiivsed olid siinjuures Tartu Karlova Gümnaasiumi toetajad. On arusaadav, et koolide ümberkorraldamise otsustamine on kogukonnale emotsionaalselt raske, kuid koolivõrgu muudatusi on tehtud enne ja tehakse ka tulevikus. Tänasel päeval oleks otsustamatus vastutustundetu tulevaste põlvkondade ees. Eesmärgiks on ikkagi säilitada Tartu kui Eesti hariduse lipulaeva positsioon.

2013. aasta jaanuarikuus nägi Haridus- ja Teadusministeerium võimalust luua Tartusse riigigümnaasium, leides, et selleks on võimalik kaasaajastada Nooruse 9 hoone ja üle võtta Tartu Tamme Gümnaasium. Linnavalitsus sõlmis HTMiga ühiste kavatsuste leppe, kuid ühtegi konkreetset kohustust linnale ei ole võetud. Koolipidamise riigile üleandmise otsustamise pädevus on linnavolikogul. Kui läbirääkimised ministeeriumiga on nii kaugel, et linnavolikogule on võimalik esitada konkreetne koostöölepingu projekt Tartu Tamme Gümnaasiumi üleandmise kohta, siis esitatakse vastav eelnõu linnavolikogule ja volikogu saab otsustada, kas riigi pakkumine

võetakse vastu või mitte.

Linnavalitsus on esitanud Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusele taotluse Nooruse 9 hoone põhjaliku renoveerimise rahastamiseks 6 miljoni euro suuruses summas gümnaasiumivõrgu korrastamise meetmest. Meetme tingimused näevad ette, et renoveeritav kool peab olema vähemalt 540 õpilasega eraldiseisva asutusena tegutsev gümnaasium. Haridus- ja Teadusministeerium on lubanud kaasrahastada Nooruse 9 hoone renoveerimist tulevase riigigümnaasiumi osas lisaks ligi 1 miljoni euro suuruses summas. Volikogu liikme Silver Kuusiku poolt esitatud eelnõu vastuvõtmine tähendaks sisuliselt seda, et linn loobub pakutavast riigipoolsest toetusest kogusummas 7 miljonit eurot, mis on hädavajalik Tartu Tamme Gümnaasiumi ümberkorraldamiseks ja selles koolis õppivate või õpinguid alustavate õpilaste õppetingimuste parendamiseks.

Esimees

Esitab: **linnavalitsus , 26.02.2013 istungi protokoll nr 16**

Ettekandja: **Tiia Teppan**

Õiend

**Tartu Linnavolikogu I "Ülevaade Tartu Tamme Gümnaasiumi
tulevikust Tartu koolivõrgu ümberkorraldamise kava kontekstis"
juurde**